

**KOPIENAS PAMATNOSTĀDNES PAR VALSTS ATBALSTU, LAI VEICINĀTU RISKĀ KAPITĀLA
IEGULDĪJUMUS MAZOS UN VIDĒJOS UZŅĒMUMOS**

(2006/C 194/02)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. **IEVADS**
 - 1.1 **Riska kapitāls kā viens no Kopienas mērķiem**
 - 1.2 **Pieredze saistībā ar valsts atbalstu riska kapitālam**
 - 1.3 **Līdzsvarotības kritēriji valsts atbalstam riska kapitāla ieguldījumu sekmēšanai**
 - 1.3.1 *Valsts atbalsta rīcības plāns un līdzsvarotības kritēriji*
 - 1.3.2 *Tirgus nepilnības*
 - 1.3.3 *Instrumenta piemērotība*
 - 1.3.4 *Stimulējošā ietekme un nepieciešamība*
 - 1.3.5 *Atbalsta proporcionalitāte*
 - 1.3.6 *Negatīvā ietekme un vispārējais līdzsvars*
 - 1.4 **Valsts atbalsta kontroles pieeja riska kapitāla jomā**
2. **DARBĪBAS JOMA UN DEFINĪCIJAS**
 - 2.1 **Darbības joma**
 - 2.2 **Definīcijas**
3. **LĪGUMA 87. PANTA 1. PUNKTA PIEMĒROŠANA RISKĀ KAPITĀLA JOMĀ**
 - 3.1 **Vispārīgi piemērojami dokumenti**
 - 3.2 **Atbalsts trīs līmeņos**
 - 3.3 ***De minimis* apjomi**
4. **RISKĀ KAPITĀLA ATBALSTA SADERĪGUMA NOVĒRTĒJUMS SASKAŅĀ AR EK
LĪGUMA 87. PANTA 3. PUNKTA C) APAKŠPUNKTU**
 - 4.1 **Vispārēji principi**
 - 4.2 **Atbalsta veids**
 - 4.3 **Saderīguma nosacījumi**
 - 4.3.1 *Ieguldījumu daļu maksimālais līmenis*
 - 4.3.2 *Ierobežojumi attiecībā uz finansējumu sagatavošanas, sākuma un paplašināšanās stadijai*
 - 4.3.3 *Pašu kapitāla un kvazikapitāla instrumentu pārsvars*
 - 4.3.4 *Privāto ieguldītāju līdzdalība*
 - 4.3.5 *Lēmumu par ieguldījumiem peļņas nodrošināšanas raksturs*
 - 4.3.6 *Komerציālā pārvaldība*
 - 4.3.7 *Nozaru aspekts*

5. **RISKA KAPITĀLA ATBALSTA PASĀKUMU SADERĪGUMS, KURAM JĀVEIC DETALIZĒTS NOVĒRTĒJUMS**
 - 5.1 **Atbalsta pasākumi, kuriem jāveic detalizētu novērtējumu**
 - 5.2 **Atbalsta pozitīvā ietekme**
 - 5.2.1 *Tirgus nepilnību pastāvēšana un pierādījumi par tām*
 - 5.2.2 *Instrumenta piemērotība*
 - 5.2.3 *Atbalsta stimulējošā ietekme un tā nepieciešamība*
 - 5.2.3.1 *Komerציālā pārvaldība*
 - 5.2.3.2 *Ieguldījumu komitejas pastāvēšana*
 - 5.2.3.3 *Pasākuma/fonda apjoms*
 - 5.2.3.4 *Uzņēmējdarbības mecenātu klātbūtne*
 - 5.2.4 *Proporcionalitāte*
 - 5.3 **Atbalsta negatīvā ietekme**
 - 5.3.1 *Izstumšana*
 - 5.3.2 *Citi konkurences izkropļošanas veidi*
 - 5.4 **Izvērtēšana un lēmums**
6. **UZKRĀŠANA**
7. **NOBEIGUMA NOTEIKUMI**
 - 7.1 **Uzraudzība un ziņošana**
 - 7.2 **Stāšanās spēkā un spēkā esamība**
 - 7.3 **Atbilstoši pasākumi**

1 IEVADS

1.1 Riska kapitāls kā viens no Kopienas mērķiem

Riska kapitāls ir saistīts ar tādu uzņēmējdarbību pašu kapitāla finansēšanu, kam ir augsts izaugsmes potenciāls to agrīnajās izaugsmes stadijās. Riska kapitāla pieprasījumu parasti rada tādi uzņēmumi ar izaugsmes potenciālu, kuriem kapitāla tirgi nav pietiekami pieejami, savukārt riska kapitāla piedāvājumu rada ieguldītāji, kas ir gatavi uzņemties augstu risku apmaiņā pret pašu kapitāla nesto iespējamo peļņu, kas pārsniedz vidēja līmeņa peļņu.

Eiropadomes pavasara sanāksmei paredzētajā paziņojumā *Sadarbība izaugsmes un darbavietu attīstībai — jauns posms Lisabonas stratēģijā* ⁽¹⁾ Komisija atzina, ka pieejamais riska kapitāls darbību nesen uzsākušiem, novatoriskiem, jauniem uzņēmumiem ir nepietiekams. Komisija ir izstrādājusi iniciatīvas, piemēram, Kopīgos Eiropas resursus no mikrouzņēmumiem līdz vidējiem uzņēmumiem (*JEREMIE*), kas ir Komisijas un Eiropas ieguldījumu fonda kopīgā iniciatīva, lai risinātu jautājumu saistībā ar riska kapitāla nepieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem dažos reģionos. Balstoties uz pieredzi, kas gūta, izmantojot finanšu instrumentus saskaņā ar uzņēmumu un uzņēmējdarbības daudzgadu programmu, īpaši attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem (*MAP*), kuru pieņēma ar Padomes Lēmumu 2000/819/EK ⁽²⁾ Komisija ierosināja Straujas izaugsmes un jauninājumu mehānismu *MVU (GIF)* saskaņā ar Konkurētspējas un jauninājumu programmu (*CIP*), kas pašlaik tiek pieņemta un attieksies uz 2007. -2013. gadu ⁽³⁾. Mehānisms paliecinās pašu kapitāla piedāvājumu novatoriskiem *MVU*, pēc tirgus nosacījumiem veicot ieguldījumus riska kapitāla fondos, kas ir orientēti uz *MVU* to attīstības agrīnajās stadijās un paplašināšanās stadijā.

⁽¹⁾ COM(2005) 24.

⁽²⁾ OV L 333, 29.12.2000., 84. lpp. Lēmums, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1776/2005/EK (OV L 289, 3.11.2005., 14. lpp.).

⁽³⁾ COM(2005) 121 galīgā redakcija.

Jautājumu par riska kapitāla finansēšanu Komisija ir iztīrījusi Paziņojumā "MVU izaugsmes finansēšana — Pievienojot Eiropas vērtību", ko pieņēma 2006. gada 29. jūnijā ⁽¹⁾. Komisija arī uzsvēra, cik svarīgi ir samazināt un pārorientēt valsts atbalstu, lai risinātu jautājumus saistībā ar tirgus nepilnībām nolūkā palielināt ekonomisko efektivitāti un veicināt izpēti, attīstību un jauninājumus. Šajā sakarā Komisija ir apņēmusies pārveidot valsts atbalsta noteikumus, lai cita starpā veicinātu finanšu un riska kapitāla pieejamību.

Īstenojot savu apņemšanos, Komisija 2005. gada jūnijā publicēja "Valsts atbalsta rīcības plānu — mazāks un mērķtiecīgāks valsts atbalsts: plāns valsts atbalsta reformai 2005.-2009. gadam" ("Valsts atbalsta rīcības plāns") ⁽²⁾. Valsts atbalsta rīcības plānā ir uzsvērts, cik būtiski ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi un veicināt jaunu uzņēmumu strauju izveidi. Šajā sakarā Valsts atbalsta rīcības plānā ir pasludināta par Paziņojuma par valsts atbalstu un riska kapitālu ⁽³⁾ pārskatīšana, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar tirgus nepilnībām, kuras skar riska kapitāla nodrošināšanu jaunizveidotiem uzņēmumiem un jauniem, novatoriskiem maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), jo īpaši, palielinot Paziņojumā par valsts atbalstu un riska kapitālu ietverto noteikumu elastību.

Lai arī pietiekama riska kapitāla nodrošināšana Kopienā galvenokārt ir tirgus uzdevums, riska kapitāla tirgū pastāv pašu kapitāla nepietiekamība, kas nozīmē, ka esošās kapitāla tirgus nepilnības, kas liedz piedāvājumam apmierināt pieprasījumu par abām pusēm pieņemamu cenu, negatīvi ietekmē Eiropas MVU. Nepietiekamība galvenokārt attiecas uz novatoriskiem augsto tehnoloģiju uzņēmumiem un galvenokārt jauniem uzņēmumiem ar lielām izaugsmes iespējām. Tomēr tā var skart arī plašāku uzņēmumu loku — uzņēmumus ar dažādu darbības ilgumu un no dažādām nozarēm ar mazākām izaugsmes iespējām, kuri bez ārēja riska kapitāla nevar rast finansējumu to darbības paplašināšanas projektiem.

Pašu kapitāla nepietiekamība var attaisnot valsts atbalsta piešķiršanu noteiktos atsevišķos apstākļos. Ja ir pienācīgi noteikti mērķi, valsts atbalsts, ko sniedz, lai atbalstītu riska kapitāla nodrošināšanu, var būt efektīvs līdzeklis, lai izlīdzinātu konstatētās tirgus nepilnības šajā jomā un izmantotu privāto kapitālu.

Šīs pamatnostādnes aizstāj Paziņojumu par valsts atbalstu un riska kapitālu, izklāstot nosacījumus, saskaņā ar ko valsts atbalstu riska kapitāla ieguldījumu sekmēšanai var uzskatīt par saderīgu ar kopējo tirgu. Šajās pamatnostādnēs ir paskaidroti nosacījumi, saskaņā ar kuriem pastāv valsts atbalsts atbilstoši EK Līguma 87. panta 1. punktam, un norādīti kritēriji, ko Komisija piemēro, novērtējot riska kapitāla pasākumu saderīgumu saskaņā ar EK Līguma 87. panta 3. punktu.

1.2 Pieredze saistībā ar valsts atbalstu riska kapitālam

Šīs pamatnostādnes ir sagatavotas saistībā ar pieredzi, kas gūta, piemērojot Paziņojumu par valsts atbalstu un riska kapitālu. Ņemti vērā arī apsvērumi, kas radušies, publiski apspriežoties ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām par Paziņojuma par valsts atbalstu un riska kapitālu pārskatīšanu, par Valsts atbalsta rīcības plānu un Paziņojumu par valsts atbalstu jauninājumiem ⁽⁴⁾.

Pamatojoties uz Komisijas pieredzi un pārrunās saņemtajiem apsvērumiem, Paziņojuma par valsts atbalstu un riska kapitālu rezultāti praksē kopumā ir bijuši labi, tomēr tie liecina arī par to, ka nepieciešams nodrošināt vairāk elastības noteikumu piemērošanā un pielāgot noteikumus tā, lai tie atspoguļotu riska kapitāla tirgus izmaiņas. Bez tam, kā liecina pieredze, attiecībā uz dažiem riska kapitāla ieguldījumu veidiem dažās jomās ne vienmēr bija iespējams izpildīt Paziņojuma par valsts atbalstu un riska kapitālu izklāstītos nosacījumus, kā rezultātā minētajos gadījumos nevarēja sniegt pienācīgu atbalstu riska kapitālam, izmantojot valsts atbalstu. Turklāt pieredze liecina arī par to, ka atbalstīto riska kapitāla fondu kopējā rentabilitāte ir zema.

⁽¹⁾ COM(2006) 349.

⁽²⁾ COM(2005) 107 galīgā redakcija — SEC(2005) 795.

⁽³⁾ OV C 235, 21.8.2001., 3. lpp.

⁽⁴⁾ COM(2005) 436 galīgā redakcija.

Lai atrisinātu minētās problēmas šajās pamatnostādņēs ir pieņemta elastīgāka pieeja attiecībā uz noteiktiem apstākļiem, lai ļautu dalībvalstīm veiksmīgāk virzīt savus riska kapitāla pasākumus attiecīgās tirgus nepilnības novēršanai. Šajās pamatnostādņēs ir izklāstīta arī uzlabota ekonomiskā pieeja, lai novērtētu riska kapitāla pasākumu saderīgumu ar EK Līgumu. Jau saskaņā ar Paziņojumu par valsts atbalstu un riska kapitālu, lai novērtētu shēmu saderīgumu, bija nepieciešama relatīvi sarežģīta ekonomiskā analīze, kas vērsta uz tirgus nepilnību apmēru, un pasākuma mērķu noteikšana. Tādēļ jau Paziņojumā par valsts atbalstu un riska kapitālu bija ietverts uzlabotās ekonomiskās pieejas galvenais elements. Tomēr bija nepieciešams nedaudz precizēt dažus kritērijus, lai nodrošinātu mērķtiecīgākus pasākumus attiecīgās tirgus nepilnības novēršanai. Pamatnostādņēs jo īpaši ir ietverti elementi, kas nodrošina, ka tiek atbalstīti uz peļņu orientēti un profesionāli lēmumi par ieguldījumiem, lai papildus iedrošinātu privātos ieguldītājus veikt kopīgus ieguldījumus ar valsti. Visbeidzot ir veikts darbs, lai Paziņojuma par valsts atbalstu un riska kapitālu teksts kļūtu saprotamāks, kur, vadoties pēc pieredzes, tas bija nepieciešams.

1.3 Līdzsvarotības kritēriji valsts atbalstam riska kapitāla ieguldījumu sekmēšanai

1.3.1 Valsts atbalsta rīcības plāns un līdzsvarotības kritēriji

Valsts atbalsta rīcības plānā Komisija uzsvēra, cik svarīgi ir stiprināt ekonomisko pieeju attiecībā uz valsts atbalsta analīzi. Tas nozīmē, ka tiek apsvērta pasākuma iespējamā pozitīvā ietekme uz vispārējo interešu mērķiem, salīdzinot ar tā iespējamo negatīvo ietekmi, kas izpaužas kā konkurences un tirdzniecības izkropļojumi. Līdzsvarotības kritēriji, kā norādīts Valsts atbalsta rīcības plānā, ietver trīs posmus, no kuriem pirmie divi attiecas uz pozitīvo ietekmi un pēdējais uz negatīvo, kā arī radušos līdzsvaru:

- 1) Vai atbalsta pasākumam ir precīzi definēts vispārējās nozīmes mērķis, piemēram, izaugsme, nodarbinātība, kohēzija un vide?
- 2) Vai atbalsts ir rūpīgi plānots, lai sasniegtu kopēju interešu mērķi, proti, vai ierosinātais atbalsts ir paredzēts tirgus nepilnības novēršanai vai citam mērķim?
 - i) Vai valsts atbalsts ir piemērots politikas instruments?
 - ii) Vai radītā ietekme ir stimulējoša, proti, vai atbalsts maina uzņēmumu un/vai ieguldītāju rīcību?
 - iii) Vai atbalsta pasākums ir proporcionāls, t.i., vai tādas pašas izmaiņas uzvedībā būtu iespējams panākt ar mazāku atbalstu?
- 3) Vai konkurences izkropļojumi un ietekme uz tirdzniecību ir ierobežoti, lai vispārējais līdzsvars būtu pozitīvs?

Līdzsvarotības kritēriji vienlīdz attiecas uz valsts atbalsta noteikumu izstrādi un to gadījumu novērtēšanu, uz kuriem attiecas minētie noteikumi.

1.3.2 Tirgus nepilnības

Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, piemērojot Paziņojumu par valsts atbalstu un riska kapitālu, Komisija uzskata, ka Kopienā nav vispārēju riska kapitāla tirgus nepilnību. Tomēr tā pieņem, ka attiecībā uz dažiem ieguldījumu veidiem pastāv tirgus nepilnības konkrētās uzņēmumu attīstības stadijās. Šīs nepilnības ir radušās riska kapitāla piedāvājuma un pieprasījuma nepietiekama saskanīguma rezultātā, un tās vispārīgi raksturojamas kā pašu kapitāla nepietiekamība.

Pašu kapitāla finansējuma nodrošināšana jo īpaši maziem uzņēmumiem rada vairākas problēmas gan ieguldītājam, gan uzņēmumam, kurā veic ieguldījumus. Attiecībā uz piedāvājumu ieguldītājam ir rūpīgi jāanalizē ne tikai visu veidu piedāvātais nodrošinājums (tāpat kā to dara aizdevējs), bet arī visa uzņēmējdarbības stratēģija, lai novērtētu peļņas iespējas saistībā ar ieguldījumu un ar to saistītos riskus. Turklāt ieguldītājam ir jāspēj arī uzraudzīt, vai uzņēmuma vadītāji pareizi īsteno uzņēmējdarbības stratēģiju. Visbeidzot ieguldītājam ir jāplāno un jāīsteno izejas stratēģija, lai gūtu riskam atbilstošu peļņu no ieguldījuma, pārdodot savu akciju daļu uzņēmējdarbībā, kurā veikts ieguldījums.

Attiecībā uz pieprasījumu uzņēmumam ir jābūt izpratnei par ārēja pašu kapitāla ieguldījuma priekšrocībām un riskiem, lai nodarbotos ar uzņēmējdarbību un sagatavotu drošus uzņēmējdarbības plānus, lai nodrošinātu nepieciešamos līdzekļus un konsultācijas. Ja nav iekšējā kapitāla vai nodrošinājuma, kas nepieciešams, lai saņemtu finansējumu parādam, un/vai stabilas kredītvēstures, uzņēmums var saskarties ar ļoti stingriem ierobežojumiem attiecībā uz finansējumu. Turklāt uzņēmumam ir jādala kontrole ar ārēju ieguldītāju, kuram, papildus pašu kapitāla daļai, parasti ir arī ietekme uzņēmējdarbības lēmumu pieņemšanā.

Rezultātā riska kapitāla piedāvājuma un pieprasījuma saskaņošana var izrādīties neefektīva, tādējādi tirgū piedāvātā riska kapitāla līmenis ir pārāk ierobežots, un uzņēmumi neiegūst līdzekļus, lai arī tiem ir vērtīgs uzņēmējdarbības modelis un izaugsmes iespējas. Komisija uzskata, ka galvenais to tirgus nepilnību iemesls saistībā ar riska kapitāla tirgiem, kas jo īpaši ietekmē kapitāla pieejamību MVU un uzņēmumiem to attīstības agrīnajās stadijās un kas var attaisnot valsts iejaukšanos, ir saistīts ar nepilnīgu vai asimetrisku informāciju.

Nepilnīga vai asimetriska informācija jo īpaši var radīt:

- a) darījuma un starpniecības izmaksas: iespējamiem ieguldītājiem ir sarežģītāk apkopot uzticamu informāciju par MVU vai jaunas uzņēmējdarbības darbības prognozēm, tādējādi arī sarežģītāk uzraudzīt un atbalstīt uzņēmuma attīstību. Tas jo īpaši attiecas uz izteikti novatoriskiem projektiem vai riskantiem projektiem. Turklāt nelieli darījumi nav tik pievilcīgi ieguldījumu fondiem ieguldījuma aplēses salīdzinoši augsto izmaksu un citu darījuma izmaksu dēļ;
- b) riska novēršana: jo vairāk riska kapitāla sniegšanu ietekmē nepilnīga vai asimetriska informācija, jo mazāk ieguldītāji vēlēties sniegt riska kapitālu šādiem MVU. Proti, nepilnīga vai asimetriska informācija var saasināt problēmas saistībā ar riska novēršanu.

1.3.3 Instrumenta piemērotība

Komisija uzskata, ka valsts atbalsts var būt piemērots instruments riska kapitāla pasākumiem, ievērojot šajās pamatnostādņēs noteiktās robežas un nosacījumus. Tomēr jāņem vērā, ka riska kapitāla nodrošināšana būtībā ir komercdarbība, kas saistīta ar komerciālu lēmumu pieņemšanu. Šajā sakarā vispārīgāki strukturālie pasākumi, kas nav valsts atbalsts, arī var veicināt riska kapitāla nodrošināšanas pieaugumu, piemēram, tādi pasākumi, kas veicina uzņēmējdarbības kultūru, ievieš neitrālu nodokļu uzlikšanu attiecībā uz MVU finansēšanas dažādiem veidiem (piemēram, jauns pašu kapitāls, nesadalīta peļņa un parāds), veicina tirgus integrāciju un samazina regulējošos ierobežojumus, tostarp ieguldījumu ierobežojumus attiecībā uz atsevišķu veidu finanšu iestādēm (piemēram, pensiju fondiem), un administratīvās procedūras uzņēmumu dibināšanai.

1.3.4 Stimulējošā ietekme un nepieciešamība

Valsts atbalsta sniegšanas rezultātā jānotiek riska kapitāla pieejamības MVU neto pieaugumam, jo īpaši veicinot privāto ieguldītāju ieguldījumus. "Pasivitātes risks" vai stimulējošās ietekmes nepietiekamība nozīmē, ka daži ar valsts atbalstītiem pasākumiem dibināti uzņēmumi varētu būt guvuši finansējumu ar tādiem pašiem noteikumiem arī bez valsts atbalsta (izstumšana). Tas ir pierādīts, lai arī tikai atsevišķos gadījumos. Šajos apstākļos valsts resursi ir neefektīvi.

Komisija uzskata, ka atbalsts, kurš piešķirts riska kapitāla formā, kas atbilst šajās pamatnostādņēs izklāstītajiem nosacījumiem, nodrošina stimulējošo ietekmi. Nepieciešamība nodrošināt motivāciju ir atkarīga no tā, cik nopietnas ir tirgus nepilnības saistībā ar dažādajiem pasākumu un saņēmēju veidiem. Tādēļ pastāv vairāki kritēriji attiecībā uz ieguldījumu daļu apjomu mērķa uzņēmumā, to, cik lielā mērā ir iesaistīti privātie ieguldītāji, kā arī apsvērumiem jo īpaši par uzņēmumu lielumu un finansējamo uzņēmējdarbības cikla posmu.

1.3.5 Atbalsta proporcionalitāte

Nepieciešamība nodrošināt stimulus ir atkarīga no tā, cik nopietnas ir tirgus nepilnības, kas saistītas ar dažādiem pasākumu, atbalsta saņēmēju veidiem un MVU attīstības stadiju. Riska kapitāla pasākums ir labi izstrādāts, ja atbalsts ir nepieciešams kopumā, lai stimulētu pašu kapitāla nodrošināšanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem sagatavošanas, sākuma un darbības agrīnajā stadijā. Valsts atbalsts nav efektīvs, ja pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai rosinātu lielāku riska kapitāla nodrošināšanu. Jo īpaši, lai nodrošinātu to, ka atbalsts nepārsniedz minimumu, ir izšķiroši panākt privāto ieguldītāju ievērojamu līdzdalību, kā arī to, ka ieguldījumi ir balstīti uz peļņas gūšanu un tiek pārvaldīti komerciāli.

1.3.6 Negatīvā ietekme un vispārējais līdzsvars

Saskaņā ar EK Līgumu Komisijai Kopienā ir jākontrolē valsts atbalsts. Tādēļ Komisijai ir jārikojas uzmanīgi, lai nodrošinātu, ka pasākumi ir mērķtiecīgi, un novērstu nopietnu konkurences izkropļošanu. Pieņemot lēmumu par to, vai valsts līdzekļu piešķiršanas pasākumi, kas izstrādāti riska kapitāla veicināšanai, ir saderīgi ar kopējo tirgu, Komisija cenšas pēc iespējas ierobežot šādu kategoriju riskus:

- (a) "izstumšanas risks". Valsts atbalstītiem pasākumiem var būt nelabvēlīga ietekme uz citiem potenciāliem ieguldītājiem attiecībā uz kapitāla nodrošināšanu. Ilgtermiņā tas varētu arī turpmāk nelabvēlīgi ietekmēt privāto ieguldījumu veikšanu jaunos MVU un tādējādi rezultātā palielināt pašu kapitāla nepietiekamību, vienlaikus radot papildu valsts līdzekļu nepieciešamību;
- (b) risks attiecībā uz to, ka priekšrocības ieguldītājiem un/vai ieguldījumu fondiem nevajadzīgi izkropļo konkurenci riska kapitāla tirgū, kurā darbojas to konkurenti, kuri nesaņem tādas pašas priekšrocības;
- (c) risks attiecībā uz to, ka pārmērīgs valsts riska kapitāla piedāvājums mērķa uzņēmumiem, kas nav ieguldīti, pamatojoties uz komerciāliem apsvērumiem, var palīdzēt noturēties neefektīviem uzņēmumiem un var izraisīt mākslīgu to novērtējumu inflāciju, tādējādi radot mazāk pievilcīgus apstākļus privātajam ieguldītājam nodrošināt riska kapitālu šiem uzņēmumiem.

1.4 Valsts atbalsta kontroles pieeja riska kapitāla jomā

Riska kapitāla līdzekļu nodrošināšanu uzņēmumiem nevar saistīt ar tradicionālo valsts atbalsta kontrolei lietoto jēdzienu "attaisnotās izmaksas", kuru pamatā ir atsevišķas noteiktas izmaksas, attiecībā uz kurām tiek atļauts atbalsts, un maksimālo atbalsta intensitāšu noteikšana. Tā kā iespējamo, dalībvalstu izstrādāto riska kapitāla pasākumu modeļi ir dažādi, Komisija nespēj definēt stingrus kritērijus, ar kuru palīdzību varētu noteikt, vai šādi pasākumi ir saderīgi ar kopējo tirgu. Tādējādi riska kapitāla novērtējums nozīmē atkāpšanos no tradicionālās kārtības, kādā tiek veikta valsts atbalsta kontrole.

Tomēr, tā kā ir pierādīts, ka Paziņojums par valsts atbalstu un riska kapitālu praksē tiek efektīvi īstenots riska kapitāla jomā, Komisija ir nolēmusi turpināt, un tādējādi nodrošināt minētā Paziņojuma pieejas nepārtrauktību.

2. DARBĪBAS JOMA UN DEFINĪCIJAS

2.1 Darbības joma

Šīs pamatnostādnes piemēro tikai riska kapitāla shēmām, kas paredzētas MVU. Tās nav paredzētas radīt juridisku pamatu, lai pasludinātu *ad-hoc* pasākumu kapitāla nodrošināšanai atsevišķam uzņēmumam par saderīgu ar kopējo tirgu.

Šīs pamatnostādnes neskar to valsts atbalsta pasākumu saderīgumu, kas atbilst kritērijiem, kuri noteikti jebkurās citās pamatnostādnēs, pamatnoteikumos un regulās, kuras pieņēmusi Komisija.

Komisija īpašu uzmanību velta nepieciešamībai novērst šo pamatnostādņu izmantošanu, lai apietu esošajos pamatnoteikumos, pamatnostādnēs un regulās noteiktos principus.

Riska kapitāla pasākumos jo īpaši nav pieļaujama atbalsta sniegšana uzņēmumiem:

- a) kas ir grūtībās nonākuši uzņēmumi atbilstīgi Kopienas pamatnostādnēm par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai ⁽¹⁾;
- b) kuģu būves ⁽²⁾, ogļu ⁽³⁾ un tērauda ⁽⁴⁾ nozarēs.

Šīs pamatnostādnes nepiemēro atbalstam darbībām, kas saistītas ar izvešanu, proti, atbalstam, kas ir tieši saistīts ar izvesto daudzumu, izplatīšanas tīkla izveidi un darbību vai citiem kārtējiem izdevumiem, kas saistīti ar izvešanas darbību, kā arī atbalstam, kas saistīts ar vietējo preču izmantošanu, kam tiek dota priekšroka, salīdzinot ar ievestajām precēm.

2.2 Definīcijas

Šajās pamatnostādnēs piemēro šādas definīcijas:

- a) **“pašu kapitāls”** ir līdzdalība uzņēmējiesabiedrībā, ko apliecina ieguldītājiem piešķirtās daļas;
- b) **“privāts pašu kapitāls”** (atšķirībā no valsts kapitāla) ir privāts pašu kapitāla ieguldījums uzņēmumos, kas nav vērstpapiņu tirgus sarakstos, tostarp riska kapitāls, aizstāšanas kapitāls un izpirkšana;
- c) **“kvazikapitāla ieguldījumu instrumenti”** ir instrumenti, kuru nestā peļņa turētājam (ieguldītājam/ aizdevējam) ir galvenokārt atkarīga no attiecīgās mērķa uzņēmējiesabiedrības peļņas vai zaudējumiem, kuriem saistību neizpildes gadījumā nav nodrošinājuma. Šī definīcija ir balstīta uz pieeju atspoguļošanai pēc būtības;
- d) **“parāda ieguldījumu instrumenti”** ir aizdevumi un citi finansēšanas instrumenti, kas nodrošina aizdevējam/ieguldītājam noteiktās minimālās atlīdzības galveno daļu un kuriem ir vismaz daļējs nodrošinājums. Šī definīcija ir balstīta uz pieeju atspoguļošanai pēc būtības;
- e) **“sagatavošanas kapitāls”** ir finansējums, ko sniedz, lai izpētītu, novērtētu un attīstītu sākotnēju koncepciju pirms uzņēmējdarbības sākuma stadijas;
- f) **“sākumkapitāls”** ir finansējums, ko sniedz uzņēmējiesabiedrībām, kas nav vēl komerciāli pārdevušas savu produktu vai pakalpojumu un vēl negūst peļņu, produktu izstrādei un sākotnējai tirdzniecībai;
- g) **“agrīnās stadijas kapitāls”** ir sagatavošanas kapitāls un sākumkapitāls;
- h) **“paplašināšanās kapitāls”** ir finansējums, ko nodrošina tādas uzņēmējiesabiedrības izaugsmei un darbības paplašināšanai, kas spēj vai nespēj strādāt bez zaudējumiem vai rentabli, lai palielinātu ražošanas jaudu vai produktu izstrādi vai sniegtu papildu apgrozāmo kapitālu;
- i) **“riska kapitāls”** ir ieguldījums nekotētās uzņēmējiesabiedrībās, ko nodrošina ieguldījumu fondi (riska kapitāla fondi), kas pārvaldītāju statusā pārvalda individuālos, iestāžu vai iekšējos līdzekļus, un ietver agrīnās stadijas un paplašināšanās kapitālu, bet neietver aizstāšanas kapitālu un izpirkšanu;

⁽¹⁾ OV C 244, 1.10.2004., 2. lpp.

⁽²⁾ Šajās pamatnostādnēs piemēro definīcijas, kas izklāstītas Nostādnēs par valsts atbalstu kuģu būvē, (OV C 317, 30.12.2003., 11. lpp.).

⁽³⁾ Šajās pamatnostādnēs “ogles” definē kā augstas kvalitātes, vidējas kvalitātes, kā arī zemas kvalitātes A un B kategorijas ogles ANO Eiropas Ekonomikas komisijas izstrādātās starptautiskās ogļu kodifikācijas sistēmas nozīmē.

⁽⁴⁾ Šajās pamatnostādnēs piemēro definīciju, kas izklāstīta I pielikumā, kurš pievienots Valstu reģionālā atbalsta pamatnostādnēm 2007.—2013. gadam. (OV C 54, 4.3.2006., 13. lpp.).

- j) "aizstāšanas **kapitāls**" ir esošo uzņēmēj sabiedrības daļu pirkšana no citas privātas pašu kapitāla ieguldījumu organizācijas vai cita kapitāla daļu turētāja vai kapitāla daļu turētājiem. Aizstāšanas kapitālu sauc arī par sekundāro pirkumu;
- k) "**riska kapitāls**" ir pašu kapitāla un kvazikapitāla finansējums uzņēmumiem to agrīnajā izaugsmes stadijā (sagatavošanas, sākuma un paplašināšanās stadija), kas ietver: neoficiālus uzņēmējdarbības mecenātu ieguldījumus, riska kapitālu, alternatīvus vērtspapīru tirgus, kas orientēti īpaši uz MVU un uzņēmumiem, kuriem ir strauja izaugsme (turpmāk — ieguldījumu instrumenti);
- l) "riska **kapitāla pasākumi**" ir shēmas atbalsta nodrošināšanai vai veicināšanai riska kapitāla veidā;
- m) "sākotnējs **publiskais piedāvājums**" ("**SPP**") ir uzņēmēj sabiedrības daļu publiskas pārdošanas vai izplatīšanas pirmreizējas uzsākšanas process;
- n) "turpmākie **ieguldījumi**" ir papildu ieguldījumi uzņēmēj sabiedrībā pēc sākotnējo ieguldījumu veikšanas;
- o) "**izpirkšana**" ir uzņēmēj sabiedrības pašu kapitāla izpirkšana vismaz tā kontroles procentuālās daļas apmērā no esošajiem kapitāla daļu turētājiem, lai pārņemtu minētā uzņēmuma līdzekļus un darījumus, izmantojot sarunas vai izsoles piedāvājumu;
- p) "izejas stratēģija" ir riska kapitāla fonda vai privātā pašu kapitāla fonda līdzdalības izbeigšana saskaņā ar plānu, lai nodrošinātu maksimālu peļņu, tostarp visa uzņēmuma vienlaicīga pārdošana citam uzņēmumam, norakstīšana, priekšrocību akciju/aizdevumu atmaksa, pārdošana citam riska kapitālistam, pārdošana finanšu iestādei, pārdošana publiskā piedāvājumā (tostarp sākotnējā publiskā piedāvājumā);
- q) "**mazie un vidējie uzņēmumi**" ("MVU") ir mazi un vidēji uzņēmumi, kā norādīts Komisijas 2001. gada 12. janvāra Regulā (EK) Nr. 70/2001 par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu, sniedzot valsts atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem ⁽¹⁾, vai jebkurā citā regulā, ar ko aizstāj minēto regulu;
- r) "mērķa **uzņēmums vai uzņēmēj sabiedrība**" ir uzņēmums vai uzņēmēj sabiedrība, kurā ieguldītājs vai ieguldījumu fonds apsver veikt ieguldījumu;
- s) "**uzņēmējdarbības mecenāti**" ir turīgas privātpersonas, kas veic tiešus ieguldījumus jaunos un augošos, un nekotētos uzņēmumos (sagatavošanas finansējums), kā arī konsultē tos, parasti nodrošinot finansējumu apmaiņā pret pašu kapitāla daļu uzņēmumā, bet tie var nodrošināt arī cita veida ilgtermiņa finansējumu;
- t) "atbalstāmie **reģioni**" ir reģioni, uz kuriem attiecas izņēmumi, kas ietverti EK Līguma 87. panta 3. punkta a) vai c) apakšpunktā.

3. LĪGUMA 87. PANTA 1. PUNKTA PIEMĒROŠANA RISKA KAPITĀLA JOMĀ

3.1 Vispārīgi piemērojami dokumenti

Jau tagad virkne publicēto Komisijas dokumentu sniedz skaidrojumu tam, vai atsevišķi pasākumi atbilst valsts atbalsta definīcijai, un kuri var attiekties uz riska kapitāla pasākumiem. Starp minētajiem dokumentiem ir 1984. gada paziņojums par valdības kapitāla ieguldījumiem ⁽²⁾, 1998. gada paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu pasākumiem, kas attiecas uz tiešajiem nodokļiem uzņēmējdarbībai ⁽³⁾, un paziņojums par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu valsts atbalstam nodrošinājumu veidā ⁽⁴⁾. Komisija turpinās piemērot šos dokumentus, novērtējot, vai riska kapitāla pasākumi uzskatāmi par valsts atbalstu.

⁽¹⁾ OV L 10, 13.1.2001., 33. lpp. Regula, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1040/2006 (OV L 187, 8.7.2006., 8. lpp.).

⁽²⁾ Biļetens EC 9-1984, iekļauts "Eiropas Kopienų Konkurences tiesības", IIA sējums, 133. lpp.

⁽³⁾ OV C 384, 10.12.1998., 3. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 71, 11.3.2000., 14. lpp.

3.2 Atbalsts trīs līmeņos

Riska kapitāla pasākumi bieži ir saistīti ar sarežģītām konstrukcijām, kas izstrādātas, lai veicinātu riska kapitāla izmantošanu, jo valsts iestādes rada stimulu viena loka uzņēmējiem (ieguldītāji), lai citam lokam nodrošinātu finansējumu (mērķa MVU). Atkarībā no pasākuma veida, kā arī pat tad, ja valsts iestāžu nolūks var būt priekšrocību nodrošināšana tikai otrai minētajai grupai, uzņēmumi vienā vai abos līmeņos var būt valsts atbalsta saņēmēji. Turklāt vairumā gadījumu pasākums nodrošina fonda vai cita ieguldījuma instrumenta izveidi, kas pastāv atsevišķi no ieguldītājiem un uzņēmumiem, kuros tiek veikts ieguldījums. Šādos gadījumos ir arī nepieciešams izskatīt, vai fondu vai instrumentu var uzskatīt par uzņēmumu, kas saņem valsts atbalstu.

Šajā sakarā uzskata, ka finansējumu, izmantojot resursus, kas nav valsts resursi EK Līguma 87. panta 1. punkta nozīmē, sniedz privātie ieguldītāji. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad finansējumu sniedz Eiropas Investīciju banka un Eiropas Investīciju fonds.

Komisija ņems vērā šādus īpašus faktorus, nosakot, vai katrā atšķirīgā līmenī pastāv valsts atbalsts (¹).

Atbalsts ieguldītājiem. Ja pasākums ļauj privātam ieguldītājam veikt pašu kapitāla vai kvazikapitāla ieguldījumus uzņēmēj sabiedrībā vai uzņēmēj sabiedrību grupā ar labvēlīgākiem noteikumiem nekā valsts ieguldītājiem vai nekā tad, ja tie būtu veikuši šādus ieguldījumus, nepastāvēt šādam pasākumam, tad uzskata, ka šie privātie ieguldītāji gūst priekšrocību. Šādi priekšrocībai var būt dažādi veidi, kā norādīts šo pamatnostādņu 4.2. iedaļā. Tas pats attiecas arī uz gadījumiem, kad privātais ieguldītājs ar pasākuma palīdzību ir aicināts atļaut attiecīgajai uzņēmēj sabiedrībai vai uzņēmēj sabiedrībām iegūt priekšrocību. Savukārt Komisija uzskatīs, ka ieguldījums veikts līdzvērtīgi attiecībā uz valsts un privātajiem ieguldītājiem un tāpēc tas nav valsts atbalsts, ja tā nosacījumi būtu pieņemami parastam uzņēmējam tirgus ekonomikā bez jebkādas valsts iejaukšanās. Iepriekš minētais attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad valsts un privātajam ieguldītājam ir vienādi pozitīvie un negatīvie riski un ieguvumi, kā arī vienāds subordinācijas līmenis un ja vismaz 50 procentus pasākuma finansējuma nodrošina privātie ieguldītāji, kuri nav atkarīgi no uzņēmēj sabiedrības, kurā tie veic ieguldījumus.

Atbalsts ieguldījumu fondam, ieguldījumu instrumentam un/vai tā pārvaldītājam. Kopumā Komisija uzskata, ka ieguldījumu fonds vai ieguldījumu instruments ir starpniekinstruments, lai pārskaitītu atbalstu ieguldītājiem un/vai uzņēmumiem, kuros tiek veikts ieguldījums, nevis atbalsta saņēmējs. Tomēr, piemēram, fiskālie pasākumi vai citi pasākumi, kas ietver tiešus pārskaitījumus par labu ieguldījumu instrumentam vai esošam fondam ar vairākiem un dažādiem ieguldītājiem, kas pēc pazīmēm atbilst neatkarīgam uzņēmumam, var būt atbalsts, ja vien ieguldījumus neveic ar nosacījumiem, kas būtu pieņemami parastam uzņēmējam tirgus ekonomikā, un tādējādi nesniedz saņēmējam priekšrocību. Līdzīgi uzskata, ka fonda pārvaldītāji vai pārvaldes uzņēmēj sabiedrība saņem atbalstu, ja to atlīdzība pilnībā neatbilst attiecīgā brīdī tirgū piedāvātajai atlīdzībai līdzīgā situācijā. Tomēr uzskatāms, ka atbalsts nav piešķirts, ja pārvaldītājus vai pārvaldes uzņēmēj sabiedrību izvēlas, izmantojot atklātu un pārskatāmu atklāta konkursa procedūru, vai arī ja tie nesaņem nekādas citas priekšrocības, kuras piešķirusi valsts.

Atbalsts uzņēmumiem, kuros veic ieguldījumus. Jo īpaši, ja atbalsts ir ieguldītāju vai ieguldījumu instrumenta, vai ieguldījumu fonda līmenī, Komisija parasti uzskata, ka tas ir vismaz daļēji nodots mērķa uzņēmumiem un tādējādi atbalsts ir arī minēto uzņēmumu līmenī. Tas attiecināms pat uz tiem gadījumiem, kad lēmumus par ieguldījumiem pieņem fonda pārvaldītāji, balstoties vienīgi uz komerciāliem apsvērumiem.

(¹) Tomēr ir jāatzīmē, ka valsts sniegtās garantijas ieguldījumiem riska kapitālā visticamāk ietver atbalsta elementu attiecībā uz ieguldītāju, pretēji situācijai attiecībā uz tradicionālajām aizdevumu garantijām, kuras parasti uzskata par atbalstu aizdevuma ņēmējam nevis aizdevējam.

Uzņēmumi, kuros veikti ieguldījumi, netiks uzskatīti par atbalsta saņēmējiem gadījumos, kad ieguldījumu veic saskaņā ar noteikumiem, kas būtu pieņemami privātajam ieguldītājam tirgus ekonomikas apstākļos bez jebkādas valsts iejaukšanās. Šim nolūkam Komisija pārbaudīs, vai šādi ieguldījumu lēmumi ir balstīti vienīgi uz peļņu, un ir saistīti ar pamatotu uzņēmējdarbības plānu un prognozēm, kā arī skaidru un reālu izejas stratēģiju. Turklāt svarīga būs arī fonda pārvaldītāja vai pārvaldes uzņēmējdarbības izvēle un ieguldījumu pilnvaras, kā arī privāto ieguldītāju līdzdalība procentuālā izteiksmē un šādas līdzdalības pakāpe.

3.3 *De minimis* apjomi

Ja viss saņēmējiem nodrošinātais finansējums riska kapitāla veidā ir *de minimis* saskaņā ar Komisijas 2001. gada 12. janvāra Regulu (EK) Nr. 69/2001 par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam ⁽¹⁾ un Komisijas Regulu Nr. 1860/2004 par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē ⁽²⁾, tad uzskata, ka uz to neattiecas EK Līguma 87. panta 1. punkts. Riska kapitāla pasākumos *de minimis* noteikuma piemērošanu sarežģī atbalsta aprēķina grūtības, kā arī tas, ka pasākumi var nodrošināt atbalstu ne tikai mērķa uzņēmumiem, bet arī citiem ieguldītājiem. Pat tad, ja šīs grūtības ir pārvaramas, joprojām piemērojams ir *de minimis* noteikums. Tādējādi, ja shēmā ir paredzēts valsts kapitāls tikai līdz attiecīgajai *de minimis* limitam katram uzņēmumam trīs gadu laikposmā, ir skaidrs, ka jebkāda veida atbalsts šiem uzņēmumiem un/vai ieguldītājiem nepārsniedz noteiktās robežas.

4. RISKĀ KAPITĀLA ATBALSTA SADERĪGUMA NOVĒRTĒJUMS SASKAŅĀ AR EK LĪGUMA 87. PANTA 3. PUNKTA C) APAKŠPUNKTU

4.1 Vispārēji principi

EK Līguma 87. panta 3. punkta c) apakšpunktā noteikts, ka atbalstu atsevišķu saimniecisko darbību attīstībai var uzskatīt par saderīgu ar kopējo tirgu, ja šādam atbalstam nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas būtu pretrunā vispārējām interesēm. Pamatojoties uz 1.3. iedaļā izklāstītajiem līdzsvarotības kritērijiem, Komisija pasludina riska kapitāla pasākumu par saderīgu tikai tad, ja tā konstatē, ka atbalsta pasākuma rezultātā pieaugs riska kapitāla piedāvājums, neradot negatīvu ietekmi uz tirdzniecības nosacījumiem tādā apmērā, kas ir pretrunā ar kopējām interesēm. Šajā iedaļā ir izklāstīti nosacījumi, saskaņā ar kuriem Komisija uzskata, ka atbalsts riska kapitāla veidā ir saderīgs ar 87. panta 3. punkta c) apakšpunktu.

Ja Komisijas rīcībā ir pilnīgs paziņojums, kas apliecina, ka ir ievēroti visi šajā iedaļā izklāstītie nosacījumi, tā centīsies veikt ātru atbalsta novērtējumu, ievērojot termiņus, kas noteikti Padomes 1999. gada 22. marta Regulā (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK Līguma 93. panta piemērošanai ⁽³⁾. Attiecībā uz dažiem pasākumu veidiem, kas neatbilst visiem šajā iedaļā izklāstītajiem nosacījumiem, Komisija veiks sīkāku riska kapitāla pasākuma novērtējumu, kā detalizēti izklāstīts 5. iedaļā.

Ja atbalsts tiek sniegts arī mērķa uzņēmumu līmenī un riska kapitāls ir saistīts ar izmaksām, par kurām ir tiesības saņemt atbalstu saskaņā ar citām regulām, pamatnoteikumiem vai citām pamatnostādnēm, šādu dokumentu var piemērot, lai konstatētu, vai atbalsts ir saderīgs ar kopējo tirgu.

⁽¹⁾ OV L 10, 13.1.2001., 30. lpp.

⁽²⁾ OV L 325, 28.10.2004., 4. lpp.

⁽³⁾ OV L 83, 27.3.1999., 1. lpp.

4.2 Atbalsta veids

Atbalsta pasākuma veida izvēle būtībā ir dalībvalsts pārziņā, un tas vienlīdz attiecas uz riska kapitāla pasākumiem. Tomēr Komisija, novērtējot šādus pasākumus, izvērtēs, vai tie rosina tirgus ieguldītājus sniegt riska kapitālu mērķa uzņēmumiem un vai paredzams, ka to rezultātā tiks pieņemti lēmumi par ieguldījumiem, ņemot vērā komerciālus apsvērumus (proti, peļņu), kā tālāk paskaidrots 4.3. iedaļā.

Komisija uzskata, ka pasākumu veidi, kas var nodrošināt minēto rezultātu, ir šādi:

- a) ieguldījumu fondu ("riskā kapitāla fondu") izveide, kuros valsts ir partneris, ieguldītājs vai dalībnieks arī tad, ja nosacījumi ir mazāk izdevīgi nekā citiem ieguldītājiem;
- b) garantijas riska kapitāla ieguldītājiem vai riska kapitāla fondiem pret ieguldījumu zaudējumu daļu vai garantijas, kuras sniedz ieguldītājiem/fondiem par aizdevumiem attiecībā uz ieguldījumiem riska kapitālā, ar nosacījumu, ka valsts segums iespējamiem pamatā esošiem zaudējumiem nepārsniedz 50 % garantēto ieguldījumu nominālās summas;
- c) citi finanšu līdzekļi par labu riska kapitāla ieguldītājiem vai riska kapitāla fondiem, lai ieguldījumam nodrošinātu papildu kapitālu;
- d) fiskālie stimuli ieguldījumu fondiem un/vai to vadītājiem vai ieguldītājiem, lai veiktu riska kapitāla ieguldījumus.

4.3 Saderīguma nosacījumi

Lai pārliecinātos, ka riska kapitāla pasākums ir nepieciešams atbalsts ar stimulējošu ietekmi, kā izklāstīts 1.3.4. iedaļā, ir būtiski vairāki rādītāji. Galvenais princips — valsts atbalstam ir jābūt virzītam uz konkrētu tirgus nepilnību, par kuras esamību ir pietiekami pierādījumi. Šim nolūkam šajās pamatnostādņēs ir noteiktas īpašas drošības zonu limitus, kas attiecas uz mērķa MVU ieguldījumu daļām to saimnieciskās darbības agrīnajā stadijā. Turklāt, lai atbalsts nepārsniegtu nepieciešamo minimumu, ir izšķiroši būtiski, lai atbalsta ieguldījumi mērķa MVU būtu balstīti uz peļņu un lai tos pārvaldītu komerciāli. Komisija uzskata, ka riska kapitāla pasākumam ir valsts atbalsta stimulējošā ietekme, tas ir nepieciešams un proporcionāls un ka kopējais līdzsvars ir pozitīvs, ja ir ievēroti visi turpmāk minētie nosacījumi.

Pasākumus, kas ir īpaši saistīti ar ieguldījumu instrumentiem, novērtē saskaņā ar šo pamatnostādņu 5. iedaļu, nevis šās iedaļas nosacījumiem.

4.3.1 Ieguldījumu daļu maksimālais līmenis

Riska kapitāla pasākumam ir jānodrošina finansējuma daļas, kas pilnībā vai daļēji finansētas no valsts atbalsta, nepārsniedzot EUR 1,5 miljonus vienam mērķa MVU katrā divpadsmit mēnešu laikposmā.

4.3.2 Ierobežojumi attiecībā uz finansējumu sagatavošanas, sākuma un paplašināšanās stadijai

Ar riska kapitāla pasākumu finansējumu var sniegt tikai līdz paplašināšanās stadijai attiecībā uz maziem uzņēmumiem vai vidējiem uzņēmumiem, kas atrodas atbalstāmajos reģionos. Ar šādu pasākumu finansējumu var sniegt tikai līdz sākuma stadijai attiecībā uz vidējiem uzņēmumiem, kas atrodas neatbalstāmajos reģionos.

4.3.3 Pašu kapitāla un kvazikapitāla instrumentu pārsvars

Vismaz 70 % no riska kapitāla pasākuma budžeta ir jābūt pašu kapitāla un kvazikapitāla ieguldījumu instrumentu veidā mērķa MVU nolūkam. Novērtējot šādu instrumentu raksturu, Komisija pievērsīs vairāk uzmanības nevis instrumenta nosaukumam un tam, kā to kvalificējuši ieguldītāji, bet gan tā saimnieciskajai būtībai. Jo īpaši Komisija ņems vērā, kāda ir mērķa uzņēmējdarbības riska pakāpe, ko uzņēmies ieguldītājs, iespējamais zaudējums, kas varētu rasties ieguldītājam, tādas atlīdzības pārsvaru, kas atkarīga no peļņas, salīdzinot ar noteiktu atlīdzības lielumu, kā arī ieguldītāja subordinācijas pakāpei uzņēmējdarbības bankrota gadījumā. Bez tam Komisija var ņemt vērā arī tiesību režīmu attiecībā uz ieguldījumu instrumentu, kas noteikts prevalējošās vietējās tiesību, reglamentējošās, finanšu un grāmatvedības normās, ja tās ir saskanīgas un attiecas uz kvalificēšanu.

4.3.4 Privāto ieguldītāju līdzdalība

Privātiem ieguldītājiem jānodrošina vismaz 50 % no finansējuma ieguldījumiem, kas veikti saskaņā ar riska kapitāla pasākumu, vai vismaz 30 %, ja pasākuma mērķis ir MVU, kurš atrodas atbalstāmajos reģionos.

4.3.5 Lēmumu par ieguldījumiem peļņas nodrošināšanas raksturs

Ar riska kapitāla pasākumu ir jānodrošina, ka lēmumi ieguldīt mērķa uzņēmēj sabiedrībās ir orientēti uz peļņas gūšanu. Tas attiecas uz gadījumiem, kad ieguldījuma veikšanas motīvs ir ievērojamas peļņas potenciāla iespēja un šim nolūkam pastāvīga palīdzība mērķa uzņēmēj sabiedrībām.

Uzskata, ka šie kritēriji ir ievēroti, ja izpildīti šādi nosacījumi:

- a) veikti pasākumi, kas nodrošina ievērojamu privāto ieguldītāju iesaistīšanu, kā aprakstīts 4.3.4. iedaļā, kā rezultātā ieguldījumi komerciālā nolūkā (proti, vienīgi peļņas gūšanai) tieši vai netieši tiek veikti mērķa uzņēmumu pašu kapitālā;
- b) darbības plāns pastāv katram ieguldījumam, kas ietver sīkas ziņas par produktiem, pārdošanas un rentabilitātes attīstību un ar kuru nosaka projekta iepriekšēju dzīvotspēju;
- c) attiecībā uz katru ieguldījumu pastāv skaidra un reāli īstenojama izejas stratēģija.

4.3.6 Komerciālā pārvaldība

Riska kapitāla pasākuma vai fonda pārvalde ir jāīsteno komerciāli. Pārvaldes komandai ir jārikojas kā privātā sektora pārvaldītājiem, cenšoties optimizēt savu ieguldītāju peļņu. Par minētā kritērija esamību liecina atbilstība šādiem nosacījumiem:

- a) pastāv vienošanās starp profesionālu fonda pārvaldītāju vai pārvaldītāju uzņēmēj sabiedrību un fonda dalībniekiem, nodrošinot, ka pārvaldītāja atalgojums ir saistīts ar darbības rezultātiem un fonda mērķu un ierosinātā ieguldījumu grafika izpildi;
- b) lēmumu pieņemšanas procesā ir iesaistīti privātie tirgus ieguldītāji, piemēram, ar ieguldītāju vai padomdevējas komitejas starpniecību;
- c) uz fondu pārvaldi attiecas paraugprakse un reglamentējoša pārraudzība.

4.3.7 Nozaru aspekts

Tiktāl, ciktāl daudzi privāto sektoru fondi ir orientēti uz specifiskām novatoriskām tehnoloģijām vai pat nozarēm (piemēram, veselība, informācijas tehnoloģijas, biotehnoloģija), Komisijai ir pieņemama riska kapitāla pasākumu koncentrēšana uz konkrētu nozari, ja pasākums ir šo pamatnostādņu darbības jomā, kā noteikts 2.1. iedaļā.

5. RISKĀ KAPITĀLA ATBALSTA PASĀKUMU SADERĪGUMS, KURAM JĀVEIC DETALIZĒTS NOVĒRTĒJUMS

Šī iedaļa attiecas uz riska kapitāla pasākumiem, kas neatbilst visiem 4. iedaļā izklāstītajiem nosacījumiem. Šiem pasākumiem nepieciešams detalizētāks saderīguma novērtējums, kas balstīts uz 1.3. daļā norādītajiem līdzsvarotības kritērijiem, jo nepieciešams nodrošināt koncentrēšanos uz attiecīgajām konstatētajām tirgus nepilnībām, kā arī tāpēc, ka iespējama privāto ieguldītāju izstumšanas un konkurences izkropļošanas risks ir augstāks.

Pasākumu saderīgumu ar EK Līgumu analizē, pamatojoties uz virkni pozitīvu un negatīvu faktoru. Neviena atsevišķs faktors nav noteicošais, turklāt nevienam to kopumu nevar uzskatīt par pietiekamu, lai ar to vien nodrošinātu saderīgumu. Dažos gadījumos to lietojamība un tiem piedēvētā nozīme var būt atkarīga no pasākuma veida.

Dalībvalstīm ir jānodrošina visi faktori un pierādījumi, ko uzskata par lietderīgiem pasākuma novērtēšanai. Vajadzīgais pierādījumu līmenis un Komisijas novērtējums ir atkarīgs no katra gadījuma īpatnībām un ir proporcionāls attiecīgajai tirgus nepilnībai un privātā ieguldījuma izstumšanas riskam.

5.1 Atbalsta pasākumi, kuriem jāveic detalizētu novērtējumu

Turpmāk norādītajiem riska kapitāla pasākumu veidiem, kas neatbilst vienam vai vairākiem nosacījumiem, kuri izklāstīti 4. iedaļā, jāveic detalizētāku novērtējumu, jo tirgus nepilnību pierādījumi ir mazāk pārliecinoši un privāto ieguldījumu izstumšanas un/vai konkurences izkropļošanas risks ir augstāks.

a) *Pasākumi, kas nodrošina ieguldījumu daļas, pārsniedzot drošības zonas limitu EUR 1,5 miljonu apmērā vienam mērķa MVU katrā divpadsmit mēnešu laikposmā*

Komisija ir informēta par pastāvīgām svārstībām riska kapitāla tirgū un pašu kapitāla nepietiekamību ilgākā laikā, kā arī par to, cik lielā mērā uzņēmumus skar tirgus nepilnības atkarībā no uzņēmumu lieluma, uzņēmējdarbības attīstības stadijas un to saimnieciskās nozares. Tādējādi Komisija ir gatava apsvērt tādu riska kapitāla pasākumu pasludināšanu par saderīgu ar kopējo tirgu, ar kuriem nodrošina ieguldījumu daļas, kas pārsniedz EUR 1,5 miljonu limitu vienam uzņēmumu gadā, ja tiek iesniegti vajadzīgie pierādījumi par tirgus nepilnībām.

b) *Pasākumi, ar kuriem finansē vidējus uzņēmumus paplašināšanās stadijā neatbalstāmos reģionos*

Komisija atzīst, ka dažiem vidējiem uzņēmumiem neatbalstāmos reģionos, arī to paplašināšanās stadijā riska kapitāls var nebūt pietiekami pieejams, lai gan uzņēmumiem, kuriem ir ievērojams apgrozījums un/vai kopējais līdzsvars, finansējums ir pieejams. Tādēļ atsevišķos gadījumos, ja tiek iesniegti vajadzīgie pierādījumi, Komisija ir gatava apsvērt tādu pasākumu pasludināšanu par saderīgiem ar kopējo tirgu, kuri daļēji attiecas uz vidēju uzņēmumu paplašināšanās stadiju.

c) *Pasākumi, kas nodrošina turpmākus ieguldījumus mērķa uzņēmēj sabiedrībās, kas jau ir saņēmušas atbalstītas kapitāla iemaksas, lai finansētu turpmākus finansēšanas ciklus, pat pārsniedzot vispārējos drošības zonas limitus un uzņēmēj sabiedrību agrīnās izaugsmes stadijas finansējumu*

Komisija apzinās, cik nozīmīgi, līdz sākotnējo ieguldījumu izņemšanai, ir veikt turpmākus ieguldījumus mērķa uzņēmēj sabiedrībās, kas jau ir saņēmušas kapitāla iemaksas savas darbības agrīnajās stadijās, lai finansētu finansēšanas ciklus pat pārsniedzot maksimālās drošības zonas ieguldījumu daļas un uzņēmēj sabiedrību agrīnās izaugsmes stadijas finansējums. Minētais var būt nepieciešams, lai novērstu valsts kapitāla daļu samazinājumu šajos finansēšanas ciklos, vienlaikus nodrošinot finansēšanas nepārtrauktību mērķa uzņēmēj sabiedrībām, lai valsts un privātie ieguldītāji var pilnībā izmantot priekšrocības no riskantiem ieguldījumiem. Minētajos apstākļos, turklāt ņemot vērā to mērķa nozaru un uzņēmumu specifiku, Komisija ir gatava apsvērt turpmāku ieguldījumu pasludināšanu par saderīgiem ar kopējo tirgu, ja šāda ieguldījuma summa ir atbilstoša sākotnējiem ieguldījumiem un fonda lielumam.

- d) ***Pasākumi, kuros privāto ieguldītāju līdzdalība ir zemāka par 50 % neatbalstāmajos reģionos vai 30 % — atbalstāmajos reģionos***

Kopienā privātā kapitāla tirgus attīstība dažādās dalībvalstīs ir būtiski atšķirīga. Dažos gadījumos varētu būt problemātiski atrast privātos ieguldītājus, un tādēļ, ja dalībvalstis iesniedz vajadzīgos pierādījumus, Komisija ir gatava apsvērt tādu pasākumu pasludināšanu par saderīgiem ar kopējo tirgu, kuros privāto ieguldītāju dalība ir zemāka par 4.3.4. iedaļā minētajiem limitiem.

Minētā problēma var būt pat nopietnāka attiecībā uz riska kapitāla pasākumiem, kas paredzēti MVU atbalstāmajos reģionos. Šādos gadījumos iespējama tiem pieejamā kapitāla papildu nepietiekamība, ņemot vērā lielo attālumu starp to atrašanās vietu un riska kapitāla centriem, zemāku iedzīvotāju blīvumu un privāto ieguldītāju pastiprinātu izvairīšanos no riska. Šos MVU, iespējams, ietekmē arī ar pieprasījumu saistītie aspekti, piemēram, grūtības izveidot dzīvotspējīgu, ieguldījumiem sagatavotu uzņēmējdarbības priekšlikumu, mazāk attīstīta pašu kapitāla kultūra, kā arī īpaša nevēlēšanās zaudēt vadības kontroli, iesaistot riska kapitālu.

- e) ***Tādi pasākumi sagatavošanas kapitāla nodrošināšanai mazajiem uzņēmumiem, kuri var paredzēt: i) privāto ieguldītāju mazāku līdzdalību vai tās neesamību un/vai ii) parāda ieguldījuma instrumentu pārsvaru, salīdzinot ar pašu kapitālu un kvazikapitālu***

Tirgus nepilnības, kas ietekmē uzņēmumus to sagatavošanas stadijā, ir izteiktākas tāpēc, ka iespējamo ieguldījumu risks ir ārkārtīgi augsts un nepieciešams pastāvīgi pārraudzīt uzņēmēja darbību šajā izšķirīgajā stadijā. Par to liecina arī privāto ieguldītāju vilcināšanās vai pat pilnīga nevēlēšanās sniegt sagatavošanas kapitālu, kas nozīmē, ka pastāv neliels izstumšanas risks vai arī tāda vispār nav. Turklāt konkurences izkropļošanas iespēja arī ir samazināta, ņemot vērā ievērojamo attālumu starp tirgu un šiem mazajiem uzņēmumiem. Ņemot vērā minētos iemeslus, ir attaisnojams, ka Komisijas nostāja pret pasākumiem, kas orientēti uz sagatavošanas stadiju, ir labvēlīgāka arī saistībā ar to iespējamo būtisko ietekmi uz izaugsmes un darbvietu radīšanu Kopienā.

- f) ***Pasākumi, kas īpaši saistīti ar ieguldījumu instrumentu***

Ieguldījumu instruments var veicināt saskanīgumu starp ieguldītājiem un mērķa MVU, kas tādējādi var uzlabot riska kapitāla pieejamību. Gadījumā, ja rodas tirgus nepilnības, kas saistītas ar uzņēmumiem, kuri ir instrumenta mērķa uzņēmumi, minētais instruments nevar efektīvi funkcionēt bez finansiāliem stimuliem. Piemēram, ieguldītājiem ieguldījumi, uz kuriem vērsts instruments, var nešķīst pievilcīgi, salīdzinot ar lielāku ieguldījumu daļu ieguldījumiem vai ieguldījumiem uzņēmumos, kas darbojas ilgāk, vai tirgos, kas darbojas ilgāk, lai arī mērķa uzņēmumiem ir skaidri redzams peļņas potenciāls. Tādēļ Komisija ir gatava apsvērt pasludināt par saderīgiem ar kopējo tirgu pasākumus, kas īpaši ir saistīti ar ieguldījumu instrumentu, ja tiek iesniegti vajadzīgie pierādījumi par skaidri noteiktu tirgus nepilnību.

- g) ***Izmaksas, kas saistītas ar uzņēmumu pirmreizējo atlasi, lai ieguldītu tajos, līdz uzticamības pārbaudes stadijai ("izpētes izmaksas")***

Riska kapitāla fondiem vai to pārvaldītājiem var rasties "izpētes izmaksas", identificējot MVU pirms uzticamības pārbaudes stadijas. Jāpanāk, lai dotācijas, kas daļēji sedz minētās izpētes izmaksas, iedrošina fondus vai to pārvaldītājus īstenot šādas "izpētes" darbības vairāk, kā parasti. Šādā gadījumā ieguvēji var būt arī attiecīgie MVU arī tad, ja atlases rezultātā ieguldījums netiek piešķirts, jo tādējādi MVU var gūt lielāku pieredzi saistībā ar riska kapitāla finansēšanu. Minētie iemesli var attaisnot Komisijas labvēlīgāku nostāju attiecībā uz dotācijām, kas sedz daļu no riska kapitāla fondu vai to pārvaldītāju izpētes izmaksām, ievērojot šādus nosacījumus: attaisnotās izmaksas drīkst segt tikai izpētes izmaksas, kas saistītas ar MVU, galvenokārt to sagatavošanas un sākuma stadijā, ja minēto izmaksu rezultātā ieguldījumi netiek veikti, un izmaksas nedrīkst ietvert fondu juridiskās un administratīvās izmaksas. Turklāt dotācija nedrīkst pārsniegt 50 % no attaisnotajām izmaksām.

5.2 Atbalsta pozitīvā ietekme

5.2.1 Tirgus nepilnību pastāvēšana un pierādījumi par tām

Attiecībā uz riska kapitāla pasākumiem, ar ko paredz ieguldījumu daļas mērķa uzņēmumiem, pārkāpjot nosacījumus, kas izklāstīti 4. iedaļā, jo īpaši tiem, kuri paredz ieguldījumu daļas virs 1,5 miljoniem vienam mērķa uzņēmumu katrā divpadsmit mēnešu laikposmā, turpmākus ieguldījumus vai tādu vidējo uzņēmumu paplašināšanās stadijas finansēšanu, kas atrodas neatbalstāmos reģionos, kā arī pasākumus, kas īpaši saistīti ar ieguldījumu instrumentu, Komisija pieprasīs papildu pierādījumus tam, ka tirgus nepilnības tiek risinātas katrā līmenī, kurā iespējams atbalsts, pirms pasludinās ierosinātā riska kapitāla pasākuma saderīgumu ar kopējo tirgu. Šādiem pierādījumiem ir jābūt balstītiem uz pētījumu, kas norāda pašu kapitāla nepietiekamības līmeni attiecībā uz uzņēmumiem un nozarēm, kuriem paredzēts riska kapitāla pasākums. Attiecīgā informācija attiecas uz riska kapitāla un līdzekļu vākšanas kapitāla piedāvājumu, kā arī riska kapitāla nozares nozīmi vietējā ekonomikā. Ideālā variantā tā būtu jānodrošina par trīs līdz piecu gadu laikposmu līdz pasākuma ieviešanai, kā arī par turpmāko laikposmu, pamatojoties uz pamatotām prognozēm, ja tādas pieejamas. Iesniegtie pierādījumi var ietvert arī šādus elementus:

- a) līdzekļu vākšanas attīstība pēdējos piecos gados, arī salīdzinot ar attiecīgiem vidējiem rādītājiem valstī un/vai Eiropā;
- b) pašreizējais naudas līdzekļu pārpalikums;
- c) valsts atbalstīto ieguldījumu programmu daļa riska kapitāla ieguldījumos pēdējos trīs līdz piecos gados kopā;
- d) to jaundibināto uzņēmumu skaits procentuālā izteiksmē, kas saņem riska kapitālu;
- e) ieguldījumu sadalījums pa ieguldījumu apjoma kategorijām;
- f) iesniegto uzņēmējdarbības plānu skaita salīdzinājums ar veikto ieguldījumu skaitu pa segmentiem (ieguldījumu apjoms, nozare, finansēšanas cikls utt.).

Attiecībā uz pasākumiem, kas paredzēti MVU, kuri atrodas atbalstāmajos reģionos, attiecīgā informācija ir jāpapildina ar citiem attiecīgiem pierādījumiem, kas apliecina reģionālo specifiku, kas attaisno paredzētā pasākuma raksturu. Sekojoši faktori varētu būt būtiski:

- a) nomaļās atrašanās vietas un cita veida reģionālās specifikas radītās pašu kapitāla nepietiekamības papildu apjoma novērtējums, jo īpaši ieguldītā riska kapitāla kopējā apjoma ziņā, teritorijā vai tuvējā apkārtnē esošo fondu vai ieguldījumu instrumentu skaits, kvalificētu pārvaldītāju pieejamība, darījumu skaits, kā arī vidējais un minimālais darījumu skaits, ja zināms;
- b) specifiska informācija par vietējo ekonomiku, sociālie un/vai vēsturiskie iemesli riska kapitāla nepietiekamam piedāvājumam salīdzinājumā ar attiecīgiem vidējiem rādītājiem un/vai situāciju valsts un/vai Eiropas līmenī attiecīgā gadījumā;
- c) visas citas attiecīgās norādes, kas liecina par paaugstinātu tirgus nepilnību līmeni.

Dalībvalstis var vairākkārt atkārtoti iesniegt tos pašus pierādījumus, ja nav mainījušies pamatā esošie tirgus apstākļi, uz kuriem tie balstīti. Komisija saglabā tiesības apšaubīt iesniegto pierādījumu derīgumu.

5.2.2 Instrumenta piemērotība

Attiecībā uz līdzsvarotības kritērijiem ir svarīgi, vai un cik lielā mērā valsts atbalsts riska kapitāla jomā ir uzskatāms par piemērotu instrumentu privātā riska kapitāla ieguldījumu veicināšanai. Šāds novērtējums ir cieši saistīts ar stimulējošās ietekmes un atbalsta nepieciešamības novērtējumu, kā izklāstīts 5.2.3. iedaļā.

Komisija, veicot detalizētu novērtējumu, īpaši ņems vērā visus ierosinātā pasākuma ietekmes novērtējumus, ko veikusi dalībvalsts. Ja dalībvalsts ir apsvērusi citas politikas izvēles iespējas un ir konstatētas priekšrocības selektīva instrumenta, piemēram, valsts atbalsta izmantošanā, un minētais ir iesniegts Komisijai, attiecīgie pasākumi ir uzskatāmi par piemērotu instrumentu. Bez tam Komisija novērtēs citu tādu pasākumu pierādījumus, kas veikti vai ko veiks, lai risinātu jautājumu saistībā ar pašu kapitāla nepietiekamību, jo īpaši jautājumus, kas attiecas uz paveiktā novērtējumu, kā arī piedāvājumu un pieprasījumu, kuri skar mērķa MVU, lai redzētu, kāda ir to un ierosināto riska kapitāla pasākumu savstarpējā ietekme.

5.2.3 Atbalsta stimulējošā ietekme un tā nepieciešamība

Riska kapitāla atbalsta pasākumu stimulējošajai ietekmei ir būtiska nozīme saderīguma novērtējumā. Komisija uzskata, ka pasākumiem, kas atbilst visiem 4. iedaļas nosacījumiem, ir stimulējošā ietekme. Tomēr attiecībā uz pasākumiem, kas minēti šajā iedaļā, to radītā stimulējošā ietekme nav tik acīmredzama. Tādēļ Komisija ņem vērā arī šādus papildu kritērijus, kas atspoguļo ieguldījumu lēmumu uz peļņu vērsto raksturu, un pasākuma komerciālo pārvaldību, ja nepieciešams.

5.2.3.1 Komerciālā pārvaldība

Papildus 4.3.6. iedaļā minētajiem nosacījumiem Komisija pozitīvi vērtē to, ka riska kapitāla pasākumu vai fondu pārvalda tādi privātās nozares profesionāli vai neatkarīgi profesionāļi, kuri izvēlēti, pamatojoties uz pārskatāmu, nediskriminējošu procedūru, dodot priekšroku atklātam konkursam, un kuriem ir pārbaudīta pieredze un sasniegumi attiecībā uz kapitāla tirgus ieguldījumiem, ideālā variantā — tajā (-s) pašā (-s) nozarē (-s), uz kuru ir orientēts fonds, kā arī izpratne par ieguldījumu attiecīgo juridisko un grāmatvedības pamatu.

5.2.3.2 Ieguldījumu komitejas pastāvēšana

Kā papildu pozitīvs faktors būtu ieguldījumu komitejas pastāvēšana, kas ir neatkarīga no fonda pārvaldes uzņēmējiesabiedrības un kuras sastāvā ir neatkarīgi privātā sektora eksperti ar ievērojamu pieredzi mērķa nozarē, kā arī, ja iespējams, ieguldītāju pārstāvji vai neatkarīgi eksperti, kas izvēlēti, pamatojoties uz pārskatāmu, nediskriminējošu procedūru, dodot priekšroku atklātam konkursam. Šie eksperti varētu nodrošināt pārvaldītājiem vai pārvaldes uzņēmējiesabiedrībām tirgus faktiskā un perspektīvā stāvokļa analīzi un sīki izpētīt un piedāvāt tiem iespējamus mērķa uzņēmumus ar labām ieguldījumu prognozēm.

5.2.3.3 Pasākuma/fonda apjoms

Komisija pozitīvi vērtē to, ja riska kapitāla pasākumam ir pietiekama apjoma budžets ieguldījumiem mērķa MVU, lai izmantotu apjomradītus ietaupījumus fonda administrēšanā un iespēju dažādot risku, izmantojot kopfondu ar pietiekamu ieguldījumu skaitu. Fonda apjomam ir jābūt tādā, lai nodrošinātu iespēju absorbēt darījumu izmaksas un/vai finansēt mērķa uzņēmējiesabiedrību turpmākas, ienesīgākas finansēšanas stadijas. Apjomīgākus fondus vērtē pozitīvi, arī ņemot vērā mērķa nozari, kā arī, ja privātā ieguldījuma izstumšanas risks un konkurences izkropļošanas risks ir samazināts līdz minimumam.

5.2.3.4 Uzņēmējdarbības mecenātu klātbūtne

Attiecībā uz pasākumiem, kas orientēti uz sagatavošanas kapitālu, ņemot vērā izteiktāku tirgus nepilnību līmeni, kas sastopams šajā stadijā, Komisija pozitīvi vērtēs tiešu vai netiešu uzņēmējdarbības mecenātu iesaistīšanos ieguldījumu veikšanā uzņēmējdarbības sagatavošanas stadijā. Tādēļ šādos apstākļos tā ir gatava apsvērt tādu pasākumu pasludināšanu par saderīgiem ar kopējo tirgu, kas paredz parāda instrumentu pārsvaru, tostarp augstāku valsts fondu subordinācijas pakāpi un tiesības uz pirmo peļņu uzņēmējdarbības mecenātiem vai augstāku atbildību par viņu sniegto kapitālu un aktīvu līdzdalību pasākuma/fonda un/vai mērķa uzņēmumu pārvaldībā.

5.2.4 Proporcionalitāte

Lai nodrošinātu saderīgumu, nepieciešams, lai atbalsta apjoms nepārsniedz vajadzīgo minimumu. Veids, kādā nodrošināt šo proporcionalitātes aspektu, ir viennozīmīgi atkarīgs no attiecīgā pasākuma veida. Tomēr gadījumā, ja nav nekāda mehānisma, lai pārbaudītu, vai ieguldītāji nesaņem pārmērīgu kompensāciju, vai pasākums, kurā zaudējumu risku nes tikai valsts sektors un/vai kurā priekšrocības tiek tikai citiem ieguldītājiem, pasākums netiek uzskatīts par proporcionālu.

Komisija uzskata, ka turpmāk norādītie elementi pozitīvi ietekmē proporcionalitātes novērtējumu, jo tajos ir ietverta paraugprakses metode:

- a) **Atklāts konkurss pārvaldītājiem.** Pārskatāms, nediskriminējošs atklāts konkurss pārvaldītāju vai pārvaldes sabiedrību izvēlei, nodrošinot optimālu kvalitātes un izdevīguma apvienojumu, vērtējams pozitīvi, jo tas ierobežo izmaksu (un, iespējams, atbalsta) līmeni līdz nepieciešamajam minimumam un arī samazina konkurences izkropļošanu.
- b) **Paziņojums par atklātu konkursu vai publisks uzaicinājums ieguldītājiem.** Paziņojums par konkursu, lai izveidotu jebkādas "izdevīgākus nosacījumus", kas tiek piešķirti **ieguldītājiem** vai šādu nosacījumu pieejamību citiem ieguldītājiem. Šādu pieejamību var īstenot publiska uzaicinājuma veidā ieguldītājiem ieguldījuma fonda vai ieguldījumu instrumenta izveides brīdī vai, iespējams, režīma veidā (piemēram, nodrošinājuma režīms), kas jauniem ienācējiem ir pieejams ilgāku laikposmu.

5.3 Atbalsta negatīvā ietekme

Komisija, veicot riska kapitāla pasākumu saderīguma novērtējumu, salīdzina iespējamo negatīvo ietekmi konkurences izkropļošanas un privāto ieguldījumu izstumšanas riska ziņā ar pozitīvo ietekmi. Šī iespējami negatīvā ietekme būs jāizvērtē katrā no trīs līmeņiem, kuros iespējams atbalsts. Atbalsts ieguldītājiem, ieguldījumu instrumentiem un ieguldījumu fondiem var negatīvi ietekmēt konkurenci tirgū riska kapitāla sniegšanai. Atbalsts, ko sniedz mērķa uzņēmumiem, var negatīvi ietekmēt produktu tirgu, kurā šie uzņēmumi konkurē.

5.3.1 Izstumšana

Riska kapitāla piedāvājuma tirgus līmenī pastāv iespēja, ka valsts atbalsts "izstumj" privātos ieguldījumus. Tas var samazināt privāto ieguldītāju motivāciju sniegt finansējumu mērķa MVU un rosināt nogaidīt, līdz valsts sniedz atbalstu šādiem ieguldījumiem. Šāda veida risks kļūst aktuālāks, pieaugot ieguldījumu daļu apjomam, ko iegulda uzņēmumā, uzņēmumiem paplašinoties, kā arī uzņēmējdarbības vēlākās stadijās, jo privātais riska kapitāls pakāpeniski kļūst pieejams šādos apstākļos.

Tādēļ Komisija pieprasa īpašus pierādījumus par izstumšanas risku attiecībā uz pasākumiem, kuri ietver lielākas ieguldījumu daļas mērķa MVU, turpmākus ieguldījumus vai finansējumu vidēju uzņēmumu paplašināšanās stadijā neatbalstāmos reģionos, vai pasākumiem, kuros privāto ieguldītāju dalība ir zema, vai pasākumiem, kas ir īpaši saistīti ar ieguldījumu instrumentu.

Turklāt dalībvalstīm būs jāsniedz pierādījumi, lai demonstrētu, ka izstumšanas risks nepastāv, jo īpaši attiecībā uz to mērķa segmentu, sektoru un/vai nozares struktūru. Sekojoši faktori varētu būt būtiski:

- a) riska kapitāla uzņēmumu/fondu/ieguldījumu instrumentu skaits valsts līmenī vai attiecīgajā reģionā, reģionālā fonda gadījumā, un segmenti, kuros tie darbojas;

- b) mērķa uzņēmumi attiecībā uz uzņēmējšabiedrību lielumu, izaugsmes stadiju un uzņēmējdarbības nozari;
- c) vidējais darījuma apmērs un, ja iespējams, minimālais darījuma apmērs, ko fondi vai ieguldītāji kontrolētu;
- d) riska kapitāla kopējā summa, kas pieejama mērķa uzņēmumiem, nozarēm un stadijai, kam attiecīgais pasākums paredzēts.

5.3.2 Citi konkurences izkropļošanas veidi

Tā kā vairums MVU ir jaundibināti, tirgus līmenī, kurā atrodas MVU, ir maz ticams, ka šiem MVU būs būtiska ietekme tirgū un ka tādējādi šajā ziņā notiks būtiska konkurences izkropļošana. Tomēr nevar izslēgt to, ka riska kapitāla pasākumu rezultātā mākslīgi tiek uzturēti neefektīvi uzņēmumi un nozares, kas citādi beigtu pastāvēt. Turklāt pārmērīgs riska kapitāla finansējuma piedāvājums neefektīviem uzņēmumiem var mākslīgi palielināt to vērtību un tādējādi radīt izkropļojumus riska kapitāla tirgū līdzekļu piešķirēju līmenī, kuriem par uzņēmumu iegādi nāktos maksāt augstāku cenu. Nozarēm paredzētais atbalsts var saglabāt ražošanu arī nozarēs, kuras nav konkurētspējīgas, savukārt reģioniem paredzētais atbalsts var radīt neefektīvu ražošanas faktoru sadalījumu starp reģioniem.

Analizējot šādus riskus, Komisija jo īpaši pārbauda šādus faktorus:

- a) vispārējā to uzņēmumu rentabilitāte ilgākā laikā, kuros veic ieguldījumus, un turpmākās rentabilitātes prognozes;
- b) uzņēmuma nepilnību proporcija, kuram paredzēts pasākums;
- c) maksimālais pasākumā paredzētais ieguldījumu daļu lielums, salīdzinot ar mērķa MVU apgrozījumu un izmaksām;
- d) jaudas pārpalikums nozarē, kas saņem atbalstu.

5.4 Izvērtēšana un lēmums

Saistībā ar iepriekš minētajiem pozitīvajiem un negatīvajiem faktoriem Komisija izvērtē riska kapitāla pasākuma ietekmi un nosaka, vai to radītie izkropļojumi ietekmē tirdzniecības nosacījumus negatīvi tādā mērā, ka tas varētu kaitēt kopējām interesēm. Katrā konkrētā gadījumā analīzes pamatā ir vispārējs valsts atbalsta paredzamās pozitīvās un negatīvās ietekmes novērtējums. Šim nolūkam Komisija šajās pamatnostādnēs izklāstītos kritērijus neizmanto mehāniski, bet vispārēji novērtē to attiecīgo nozīmi.

Komisija var necelt iebildumus pret atbalsta pasākumu, par kuru ir paziņots, neuzsākot oficiālo izmeklēšanas procedūru, vai tā var saskaņā ar oficiālo izmeklēšanas procedūru, kas noteikta Regulas 659/1999 6. pantā, izbeigt procedūru ar lēmumu, ko pieņem saskaņā ar minētās regulas 7. pantu. Ja Komisija pieņem nosacītu lēmumu Regulas (EK) Nr. 659/1999 7. panta 4. punkta nozīmē, slēdzot formālu izmeklēšanas procedūru, tā jo īpaši var uzlikt turpmāk minētos nosacījumus, lai ierobežotu iespējamo konkurences izkropļošanu un nodrošinātu proporcionālītāti:

- a) ja paredzami augstāki ieguldījumu daļu limiti vienam mērķa uzņēmumam, tā var samazināt maksimālo piedāvāto summu vienai ieguldījuma daļai vai noteikt maksimālo kopējo finansējuma summu vienam mērķa uzņēmumam;
- b) ja paredzēti ieguldījumi vidējiem uzņēmumiem paplašināšanās stadijā neatbalstāmos reģionos, tā var ierobežot ieguldījumu sniegšanu, paredzot tos galvenokārt sagatavošanas un sākuma stadijai, un/vai ierobežot ieguldījumu sniegšanu, paredzot tos tikai vienam vai diviem cikliem, un/vai ierobežot ieguldījumu daļas līdz maksimālajam limitam vienam mērķa uzņēmumam;

- c) ja paredzama turpmāku ieguldījumu veikšana, tā var noteikt īpašus ierobežojumus maksimālajai summai, ko iegulda katrā mērķa uzņēmumā, ieguldījuma stadijai, kurā iespējama intervence, un/vai maksimālajam laikposmam, ņemot vērā arī attiecīgo nozari un fonda lielumu;
- d) ja paredzama zemāka privāto ieguldītāju līdzdalība, tā var pieprasīt nodrošināt privāto ieguldītāju līdzdalības pakāpenisku palielināšanos fonda pastāvēšanas laikā, jo īpaši ņemot vērā uzņēmējdarbības cikla stadiju, nozari, attiecīgos peļņas sadales un subordinācijas līmeņus, kā arī, iespējams, mērķa uzņēmumu izvietojumu atbalstāmajos reģionos;
- e) attiecībā uz pasākumiem, ar kuriem sniedz vienīgi sagatavošanas kapitālu, tā var pieprasīt, lai dalībvalstis nodrošina, ka valsts atbilstoši savam ieguldījumam saņem peļņu, kas ir samērīga ar riskiem, kuri radušies saistībā ar minētajiem ieguldījumiem, jo īpaši, ja valsts finansē ieguldījumus kvazikapitāla vai parāda instrumentu veidā, kuru peļņai, piemēram, vajadzētu būt saistītai ar iespējamām lietošanas tiesībām (piemēram, honorāri), kas izriet no intelektuālā īpašuma tiesībām, kas radušās ieguldījuma rezultātā;
- f) pieprasīt, lai tiktu dažādi līdzsvaroti attiecīgie peļņas un zaudējumu sadales mehānismi un noteikts dažāds subordinācijas līmenis starp valsts un privātajiem ieguldītājiem.
- g) pieprasīt stingrāku saistību noteikšanu attiecībā uz riska kapitāla atbalsta uzkrāšanu, izmantojot atbalstu, ko piešķir saskaņā ar valsts atbalsta regulām vai pamatnoteikumiem, atkāpjoties no 6. iedaļā minētā.

6. UZKRĀŠANA

Ja kapitālu, ko sniedz mērķa uzņēmumam saistībā ar riska kapitāla pasākumu, uz ko attiecas šīs pamatnostādnes, izmanto, lai finansētu sākotnējus ieguldījumus, citas izmaksas, par kurām var saņemt atbalstu saskaņā ar citām grupālā atbrīvojuma regulām, pamatnostādnēm, pamatnoteikumiem vai citiem dokumentiem par valsts atbalstu, attiecīgās atbalsta maksimālās robežas vai maksimālās pieļaujamās summas ir jāsamazina par 50 % vispārēji un par 20 % — mērķa uzņēmumiem, kas atrodas atbalstāmajos reģionos, pirmajos trīs riska kapitāla ieguldījuma gados, turklāt nepārsniedzot kopējo saņemto summu. Minētais samazinājums neattiecas uz atbalsta intensitātēm, kas paredzētas Kopienas nostādnēs par valsts atbalstu pētniecībai un attīstībai ⁽¹⁾, jebkurās turpmākās pamatnostādnēs vai grupālā atbrīvojuma regulā šajā jomā.

7. NOBEIGUMA NOTEIKUMI

7.1 Uzraudzība un ziņošana

Atbilstoši Regulai (EK) Nr. 659/1999 un Komisijas 2004. gada 21. aprīļa Regulai (EK) Nr. 794/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 659/1999, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK Līguma 93. panta piemērošanai ⁽²⁾, dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai gada ziņojumi.

Attiecībā uz riska kapitāla pasākumiem ziņojumos ir jāiekļauj kopsavilkuma tabula, kurā sniegts fonda veikto vai saskaņā ar riska kapitāla pasākumu veikto ieguldījumu iedalījums, tostarp visu to uzņēmumu saraksts, kas ir bijuši saņēmēji riska kapitāla pasākumu ietvaros. Ziņojumā ir jāsniedz arī neliels ieguldījumu fondu darbības apraksts, sniedzot sīkākas ziņas par iespējamajiem, pārbaudītiem darījumiem un par faktiski veiktajiem darījumiem, kā arī ieguldījumu instrumentu rezultātiem ar apkopotu informāciju par kapitālu apjomu, kas iegūts, izmantojot instrumentu. Komisija var pieprasīt papildinformāciju par piešķirto atbalstu, lai pārbaudītu, vai ir ievēroti Komisijas lēmuma nosacījumi par atbalsta pasākuma apstiprināšanu.

Gada ziņojumus publicē Komisijas tīmekļa vietnē.

⁽¹⁾ OV C 45, 17.2.1996., 5. lpp.

⁽²⁾ OV L 140, 30.4.2004., 1. lpp.

Turklāt Komisija uzskata, ka ir vajadzīgi turpmāki pasākumi, lai uzlabotu valsts atbalsta pārskatāmību Kopienā. Proti, šķiet, ka dalībvalstīm, uzņēmējiem, ieinteresētajām pusēm un arī pašai Komisijai jānodrošina vienkārša pieeja visu piemērojamo riska kapitāla atbalsta shēmu pilnam tekstam.

To var viegli panākt ar savstarpēji savienotām tīmekļa vietnēm. Tādēļ, lai pārbaudītu riska kapitāla atbalsta shēmas, Komisija regulāri pieprasa attiecīgajām dalībvalstīm publicēt internetā visu galīgo finansiālā atbalsta shēmu pilnu tekstu un paziņot Komisijai publikācijas adresi.

Shēmu nedrīkst piemērot, pirms informācija tiek publicēta internetā.

Dalībvalstīm ir jāveic detalizēta uzskaitē par atbalsta piešķiršanu ikvienam riska kapitāla pasākumam. Šādā uzskaitē ir jāiekļauj visa informācija, kas nepieciešama, lai konstatētu, ka pamatnostādnēs izklāstītie nosacījumi ir ievēroti, jo īpaši attiecībā uz ieguldījuma daļas apjomu, uzņēmējdarbības lielumu (mazais vai vidējais uzņēmums), uzņēmējdarbības attīstības stadiju (sagatavošanas, sākuma vai paplašināšanās stadija), tās darbības nozari (ieteicams atbilstoši NACE klasifikācijas četrpaužu līmenim), kā arī informācija par fondu vadību un citiem šajās pamatnostādnēs minētajiem kritērijiem. Minētā informācija ir jāglabā 10 gadus pēc datuma, kad atbalsts ir piešķirts.

Komisija pieprasīs dalībvalstīm sniegt minēto informāciju, lai veiktu šo pamatnostādņu ietekmes novērtējumu trīs gadus pēc to stāšanās spēkā.

7.2 Stāšanās spēkā un spēkā esamība

Komisija piemēro šīs pamatnostādnes no datuma, kad tās publicē Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Šīs pamatnostādnes aizstāj 2001. gada Paziņojumu par valsts atbalstu un riska kapitālu.

Šīs pamatnostādnes zaudē spēku 2013. gada 31. decembrī. Pēc apspriešanās ar dalībvalstīm Komisija var izdarīt tajās grozījumus līdz minētajam datumam, pamatojoties uz svarīgiem konkurences politikas un riska kapitāla politikas apsvērumiem, vai arī, lai ņemtu vērā citas Kopienas politikas vai starptautiskas saistības. Gadījumos, kad tas ir lietderīgi, Komisija var precizēt savu pieeju noteiktos jautājumos. Komisija ir paredzējusi pārskatīt šīs pamatnostādnes pēc trīs gadiem kopš to stāšanās spēkā.

Komisija piemēro šīs pamatnostādnes attiecībā uz visiem paziņotajiem riska kapitāla pasākumiem, par kuriem tai ir jāpieņem lēmums pēc pamatnostādņu publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, tostarp gadījumos, kad pasākumi paziņoti pirms pamatnostādņu publicēšanas.

Saskaņā ar Komisijas paziņojumu par tādu noteikumu noteikšanu, ko piemēro nelikumīga valsts atbalsta novērtēšanai (*"consecutio legis"*)⁽¹⁾ nepaziņota atbalsta gadījumā Komisija piemēro šādus dokumentus:

- a) šīs pamatnostādnes, ja atbalsts ir piešķirts pēc to publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī;
- b) pārējos gadījumos — Paziņojumu par valsts atbalstu un riska kapitālu.

7.3 Atbilstoši pasākumi

Pamatojoties uz EK Līguma 88. panta 1. punktu, Komisija ar šo ierosina dalībvalstīm šādus atbilstošus pasākumus attiecībā uz dalībvalstu attiecīgajiem esošajiem riska kapitāla pasākumiem.

Dalībvalstīm vajadzības gadījumā ir jāveic grozījumi savos esošajos riska kapitāla pasākumos, lai panāktu to atbilstību šīm pamatnostādnēm, divpadsmit mēnešu laikā pēc šo pamatnostādņu publicēšanas.

Dalībvalstis ir aicinātas sniegt skaidru beznosacījuma piekrišanu šiem ierosinātajiem atbilstošajiem pasākumiem divu mēnešu laikā pēc šo pamatnostādņu publicēšanas datuma. Ja atbilde netiks saņemta, Komisija uzskatīs, ka attiecīgā dalībvalsts ieteiktajiem pasākumiem nepiekrīt.

⁽¹⁾ OV C 119, 22.5.2002., 22. lpp.